

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА СВИНЕЙ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ – МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ ТА ЗНАЧИМІСТЬ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗИ

С.В.Акімов, кандидат сільськогосподарських наук

О.Г.Фесенко, кандидат сільськогосподарських наук

А.М.Шостя, кандидат біологічних наук

Інститут свинарства ім. О.В.Квасницького УААН

Визначено комплекс досліджень для проведення порівняльної оцінки свиней різних генотипів, який знайшов відображення в розробленому нами проекті Державного стандарту України ДСТУ "Свині. Метод порівняльного оцінювання різних порід, типів і ліній свиней".

Определен комплекс исследований для проведения сравнительной оценки свиней разных генотипов, который нашел отражение в разработанном нами проекте Государственного стандарта Украины ГСТУ "Свиньи. Метод сравнительного оценивания разных пород, типов и линий свиней".

Вступ. На сьогоднішній день в Україні розводять більше 10 вітчизняних та зарубіжних порід і спеціалізованих генотипів свиней. За своїми біологічними особливостями і господарсько-корисними ознаками вони значно відрізняються між собою, навіть у межах однієї природно-кліматичної зони. Тому з метою раціонального використання порід, типів і ліній, а також направленою планування процесу їх подальшого розвитку є необхідним періодичне випробування свиней різних генотипів за репродуктивними, відгодівельними та м'ясними якостями і біологічними особливостями.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Матеріали породовипробування дають можливість одержати об'єктивну оцінку генотипів, що розводять в різних регіонах України, а також простежити зміни їх продуктивних і біологічних ознак. У процесі породотворення ці зміни є закономірними і відбуваються за різних обставин: внаслідок цілеспрямованої селекційно-племінної роботи при чистопородному розведенні; за рахунок прилиття крові свиней інших генотипів; під впливом певних умов годівлі та утримання тощо.

Ці процеси необхідно постійно контролювати з метою розробки програм подальшого використання існуючих генотипів, створення нових, а також для їх плідного використання в регіональних системах схрещування та гібридизації [1,2,3,4,5,6].

Матеріал і методика досліджень. На основі аналізу даних попередніх породовипробувань, що проводились в Україні і за кордоном, нами визначено комплекс досліджень для проведення порівняльної оцінки свиней різних генотипів. Він знайшов відображення в розробленому нами у 2005 році за завданням Мінагрополітики України проєкті Державного стандарту України ДСТУ “Свині. Метод порівняльного оцінювання різних порід, типів і ліній свиней”.

Результати досліджень. Зміст стандарту складається з наступних розділів:

1. Сфера застосування.
2. Нормативні посилання.
3. Терміни та визначення понять.
4. Етапи проведення оцінки.
5. Методи визначення та контролювання показників.
6. Вимоги безпеки.
7. Охорона навколишнього середовища.

Додаток А. Схема проведення порівняльної оцінки різних порід, типів і ліній свиней.

Додаток Б. Бібліографія.

Основний зміст стандарту наведено в розділах 4 “Етапи проведення оцінки” і 5 “Методи визначення та контролювання показників”.

У розділі 4 наводяться етапи здійснення оцінки, які складаються з декількох пунктів. У підрозділі 4.1. “Організація проведення оцінки”, вказано інтервал, через який необхідно проводити порівняльне оцінювання, його наукове супроводження, метод добору тварин для оцінки, їх кількість і розподіл для подальшого використання, а також параметри мікроклімату при проведенні досліджень.

Після завезення тварин на спеціалізовану контрольно-випробувальну станцію їх кількість розподіляється на дві групи:

I група — вирощування та відгодівля — складається з 20 голів (15 свинок і 5 кнурців). Призначення цієї групи — контрольне вирощування і проведення оцінки репродуктивних якостей;

II група — відгодівля — складається з 15 голів (10 кастратів і 5 свинок).

У підрозділі 4.2 наведено етапи проведення контрольного вирощування, з обов'язковим визначенням:

- віку досягнення контрольної живої маси 100 кг (дні);
- середньодобового приросту за обліковий період (г);
- витрат корму на 1 кг приросту (кормових одиниць);
- прижиттєвої товщини шпику на рівні 6-7 грудних хребців (мм).

Після проведення контрольного вирощування і при досягненні тваринами певної живої маси (свинки не менше 120 кг) проводиться їх парування з наступною оцінкою репродуктивних якостей з урахуванням вимог існуючої інструкції з бонітування свиней на основі обліку кількості живих поросят при народженні, та кількості і живої маси поросят при відлученні.

В підрозділі 4.4 наводяться правила контрольної відгодівлі та визначення відгодівельних і м'ясних якостей свиней, які оцінюють в умовах індивідуального, або групового утримання молодняка від 30 кг до 100 кг живої маси. Відгодівля поводитьься на стандартному комбікормі ПК 55-25.

У підрозділі 4.4.3 вказано обов'язкові показники відгодівельних, а в підрозділі 4.4.4 забійних якостей, які підлягають визначенню:

- середньодобовий приріст тварин (г);
- затрати корму на 1 кг приросту (кормових одиниць);
- вік досягнення живої маси 100 кг (дні);
- забійний вихід (%);
- маса туші (кг);
- довжина напівтуші (см);
- товщина шпику на холці, проти 6-7 ребра, на попереку і

- крижах (мм);
- маса окосту (кг);
- площа “м’язового вічка” (см²);
- маса внутрішніх органів (серця, печінки, нирок, легень).

Після охолодження, протягом 24 годин, проводять розруб правої напівтуші і визначають співвідношення вмісту м’яса, сала і кісток методом обвалювання п’яти напівтуш (3 кастрованих кнурців і 2 свинок) кожного генотипу.

У підрозділі 4.5 наведено методи оцінки продуктів забою. Для чого проводять відбір проб м’яса у кількості 400 г з найдовшого м’яза спини на ділянці між (9-12) грудними хребцями. Проби сала (хребтового шпику у кількості 200 г) беруть на тій же ділянці.

У пробах м’яса визначають: ніжність (с); вологоутримуючу здатність (%); кислотність рН.

У м’ясі, висушеному до повітряно-сухого стану, визначають в %: — гігроскопічну вологу; сирий жир; сиру золу; сирий протеїн; кальцій; фосфор.

У свіжевитопленому салі: загальну вологу; температуру плавлення.

Додатково, за наявності коштів та відповідного обладнання, вивчають інтер’єрні особливості свиней різних генотипів, які вказані в підрозділах:

- 4.6 “Визначення ступеня перетравності поживних речовин корму та засвоєння його азотистої частини”;
- 4.7 “Проведення етологічних досліджень”;
- 4.8 “Визначення ступеня стресчутливості”;
- 4.9 “Біохімічні дослідження сироватки крові”.

У підрозділі 4.10 наводяться економічні показники, які можна вирахувати після проведення контрольної відгодівлі та оцінки репродуктивних якостей свиней.

У розділі 5 надаються методи визначення та контролювання показників, які перераховані у розділі 4.

Наводяться формули визначення: середньодобового приросту; віку досягнення контрольної живої маси 100 кг; вмісту

зв'язаної води; визначення жиру в м'ясі за методом Соклета; — визначення золи.

Вказуються конкретні методи, із посиланням на джерела, визначення показників: контрольного вирощування; репродуктивних якостей свиноматок; відгодівельних та м'ясних якостей; фізико-хімічних показників якості продуктів забою; ступеня перетравності поживних речовин корму та засвоєння його азотистої частини; етологічних досліджень та ступеня стресчутливості; біохімічних показників сироватки крові; — показників економічної оцінки.

Висновки. Даний стандарт буде застосовуватися в племінному свинарстві для проведення періодичного (через кожні 10 років) порівняльного породовипробування. Він поширюється на племінних свиней всіх порід, типів і ліній та встановлює єдиний метод їх комплексної порівняльної оцінки в умовах контрольно-випробувальної станції і може використовуватися у товарному свинарстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рыбалко В.П., Акимов С.В., Смыслов С.Ю. Сравнительная оценка свиней различных генотипов. // Вісник аграрної науки Причорномор'я, – вип. 3. – 2002.- С.77-81.

2. Рыбалко В.П., Акимов С.В., Смыслов С.Ю., Нагаевич В.М. Генотипы свиней Украины. // Зоотехния №5.- 2003.- С.7-8.

3. Акімов С.В., Шостя А.М., Смыслов С.Ю. Відгодівельні і м'ясні якості свиней різних генотипів України // Вісник Сумського національного аграрного університету, серія "Тваринництво". вип. 7.- 2003. – С.7-9.

4. Баньковська І.Б., Акімов С.В., Рак Т.М., Шостя А.М. Результати порівняльної оцінки м'ясної продуктивності і якості м'яса свиней різних генотипів // Вісник Сумського національного аграрного університету, серія "Тваринництво", вип. 7.- 2003. – С.10-13.

5. Рыбалко В.П., Мельник Ю.Ф., Нагаевич В.М., Акимов С.В., Баньковська І.Б., Шостя А.М., Смыслов С.Ю. Результати породовипробування у свинарстві // Вісник аграрної науки. №7. – 2004. – С.34-40.

6. Акімов С.В., Шостя А.М., Фесенко О.Г., Смыслов С.Ю. Порівняльна оцінка помісей і гібридів різних поєднань // Вісник Черкаського ІАПВ. – вип.4. -2004. - С.155-163.